

Šolska letina.

»Tovarsk« ima pred sabo že mnogo letnih sporočil, razredb, klasifikacijonov i. t. d.; naj tedaj svojim ljubim bravcem, kakor vsako leto, tudi letos pové, kakošno letino imamo na šolskem polji! — »Classification« c. k. normalke v Ljubljani kaže, da je bilo v tej šoli v štirih razredih 755 učencev, v nedeljski šoli pa 204 učenci, vkup 959 učencev, katerih imena so vse brez razločka — slovenske, laške, nemške i. t. d. — po nemški pisane. Radi bi vedili, po kateri postavi se smejo imena drugače pisati in kaziti, kakor jih duhovni gospodje pravilno pišejo v kerstne knjige in liste, in kakor jih starši in učenci sami izgovarjajo in pišejo. — Mestna glavna deška šola pri sv. Jakobu je izdala letos slovensko-nemško »Letno sporočilo«, v katerem so spisi: »Odgojevanje nekdanj in sedaj« (M. Močnik), »Zur Gründung der städtischen Knabenhauptschule zu St. Jakob in Laibach« (A. Praprotnik), »Predniki in učitelji«, »Iz šolskega dnevnika«, »Razredba učencev«, katerih je bilo v vsakdanji in v nedeljski šoli 393. — »Classification« učenk ljubljanske dekliške glavne šole pri č. č. Ursulinaricah ima v znotranji in vnanji šoli 1008 učenk. Lepo število! Domače imena so pisane po slovenski. — Letno sporočilo tukajšnje visje gimnazije ima tudi letos slovensk sostavek »Matiju Čopu v spomin«, ki ga je razun vnanje oblike mično spisal gymn. učitelj gosp. K. Melcer. — Letnik c. k. visje realke pa je letos ves nemški in sim ter tje celó latinski. Čuda! — Čisto slovensko letno sporočilo c. k. deške glavne šole v Loki ima spise: I. »Loška šola nekdanj in sedaj«, II. »Predstojniki in učitelji šole«, III. »Razredba učencev«, katerih je bilo v vsakdanji in v nedeljski šoli, vkup 342. — Razredba učenk v dekliški loški glavni šoli pri č. č. Ursulinaricah kaže v znotranji, vnanji in v nedeljski šoli 430 učenk. — Razredba pod imenom: »Učenci in učenke očitne glavne šole v Kranji« ima 170 učencev in 109 učenk. Nemško povabilo k spraševanju pa kaže v vsakdanji in v nedeljski šoli vkup 454 učencev in učenk. — »Klassifikation« deške glavne šole v Kamniku ima v vsakdanji in v nedeljski šoli 215 učencev, katerih imena so, se vé da, po slovenski pisane. — Tudi kamniška dekliška šola ima letos slovenski pregled, ki naznanja v 3. razredih 93 učenk. — »Klassifikation« glavne šole v Terziču ima v vsakdanji, v enkratni na teden in v nedeljski šoli 596 učencev in učenk. 34 učencev je hodilo tudi v sadjorejno šolo. Slovenske imena so pisane lepo po slovenski. — »Classification« c. k. glavne šole v Novem mestu ima v vsakdanji in v nedeljski šoli 250 učencev. Tudi tukaj so slovenske imena v slovenski obliki.

Novice.

Iz Gorliške nadškofije. Slednji, kdor pazno prebira »Uč. Tovarska«, more reči, da sta nam njegov »Vedež« in »Klatež«, v resnici postala ljuba gosta. Že večkrat sem se bil namenil, jima južino pri njih vходу napraviti, pa vselej sem se bil zakasnil tako, da nisem se mogel ž ujima kaj o naših šolskih zadevah pomenkovati. Ker pa iz 13. lista vidim, da se je »Klatež« že priklatil na Tominsko, ga gostoljubno povabim tudi v naše kraško in ipavsko domovanje. Povem mu pa že popred, da o takih zadevah, kar on piše, kakor bi se

častita duhovščina ne poganjala zadosti za omiko slovenskega ljudstva, ne bo trohice najdel, timveč zadel bo na posebno zložnost in prijaznost duhovskega in učiteljskega stanu. Ne tajim sicer, da se tu pa sem po farah in kuracijah ne manjka takih posvetnjakov, kateri so se samoučno čitati in pisati naučili, kateri so dosihmal, ko pri njih učitelja ni bilo, se za modrijane šteli, da jim ni nobeden kos, sedaj pa, ker so učitelji večidel tudi pripravni, da preberó kak vradni list in da bornemu kmetu naredé kak pobotni list, pa zavoljo tega in drugega učitelja zeló sovražno obrekujejo in o prilikih tako zvito čezenj hudo govoré, da mu je gorjé, šuntajo ubogo ljudstvo in še celó pri č. duhovščini ga černijo. Takim modrijanom pa se večkrat zoperstavlja č. duhovščina in dobromisleči ljudje, ali gorjé tudi njim. Pri njih je učitelj celó izobčen iz keršanske vere, mlačen kristijan, ne zna učiti, ne orglati, ne peti in ničesa po njih volji; pri vsaki priložnosti ga psujejo, z nevošljivim očesom pisano gledajo, in ako bi jim bilo mogoče, bi ga koj z družino vred pahnili iz službe po svetu.

Neverjetno je, pa je vendar res, kar tukaj povem! Nek učitelj gre se enkrat zvečer nekoliko sprehajati. Imel je pa navado, da je pri taki priložnosti, če je na potu zadel na starše, kateri svoje otroke neredno v šolo pošiljajo, da jih je opominjal na njih sveto dolžnost. Kar naleti nekega dne na očeta, ktereга, čeravno je vedil, da mu je neprijazen, tako le nagovori: „Prijatelj! zakaj ne pošiljate svojega sina v nedeljsko šolo?“ S tem učitelj vžgè plamen v razkačeno serce, in kmet mu koj odgovori: „Kaj pa govorite? ali ne veste, da je naša fara kaznovana, ker imamo slabega učitelja, ki ne uči kot elementar?“ Učitelj ga spodobno pogovarja, toda kmet se mu pa le šaljivo posmehuje; kar se primeri, da mimo pride č. g. kaplan tistega kraja. „Ravno prav“ pravi poterti učitelj „da so g. kaplan tukaj“ in mu v pričo kmeta vse pové, kar se je bilo prigodilo, kmet se g. kaplanu prilizovaje nisko prikloni; g. kaplan pa mu hitro in stvarno dokaže, kaj se učenci učé v nedeljski šoli, in potolaži učitelja. Kmet pa jo kmali naprej odrine. Slava takemu verlemu duhovniku! Takih in enacih prigodb bi zamogel stotero povedati. Tudi pri nas bi nam bilo večkrat gorjé, ako bi se čast. duhovščina v cerkvi in zunej ne potegovala za učitelje. Tista nadloga in sebičnost, ktera se je pa pri nekterih slovenskih krajih med učitelje in podučitelje vgnjezdila in svetu prepír razkrila, izvira iz tega, ker učitelji in podučitelji malo ali nič ne čitajo. Jaz mislim, da bi ne bil mogel živeti že 16 let na deželi med bornimi in sirovimi kmeti, ako bi si s čitanjem na kratil časa. Učitelj pa naj ne čita le samo sedanjih časnikov, temuč naj prebira tudi še stare, post. „Šolskega prijatla“. Med tečnim ukom bode najdel, da tudi o tistih časih niso učencikom vselej rožice cvetele, timveč bodeče ternje jih je pri težavnem delu tudi pikalo.

Priporočam tudi pedagogično knjigo „Kellners Pädagogik“ in „Helfert Volksschule“. — Sedaj še nekaj novic. Če se obrnemo na Kras, dobimo tu v komenskem šolskem okraji sivega starčka dekana in šolsk. ogleda v. č. g. Andr. Kocman-a, kateri so v 25. letih svojega nevtrudljivega bivanja ustanovili 12 rednih novih ljudskih šol,

katere sami vsako leto obiskujejo, in učitelje, šolske prednike in starše za šole spodbujajo. Zavoljo mnogih zaslug o šoli so jih presvitli cesar izvolili za častnega korarja. In tako bi še lahko imenoval več č. gospodov, ki se neprenehoma trudijo za omiko prostega ljudstva s tem, da podpirajo šolo in učitelja, toda delavne, tihe serca nočejo hvale, ter jim je slajša dobra zavest. — Učitelji v teh krajih moremo reči, da nas častita duhovščina ljubi in je nam prijazna. Prav dobro se spominjam, da v. č. g. Mervig, šolski ogleda v Černicah, so vselej učitelje svojega okraja, katere so 4. in večkrat na leto k šolskim zborom povabili, napravili kosilo, in se tako z učitelji veselili, kakor oče s svojimi že davno zgubljenimi sinovi. V. č. g. fajmoštri vabijo, bi skoro rekel, vsaki večji praznik svoje duhovne in učenike k obedu, kjer se združeno pomenkovajo in poštene veselice obhajajo, in kar je meni znano, ne bom najdil duhovnika pri nas, da bi ne bil svojemu učitelju v vseh rečeh prijazen. Če vidijo in zapazijo duhovniki ubožtvo pri učitelju, mu celó z živežem in dnarjem pomagajo. Šolski ogledniki znajo pomagati svojim starim učenikom tudi tako, da k njih pomoči njihove za učiteljski stan vgodne sinove na očetov sedež priporočajo in postavljajo, da jim hvaležni sinovi ljubi kruh služiti pomagajo. Kar zadene materni jezik v šoli, more se reči, da vživa vse pravice. Čast, duhovščina se poteguje čez vse za narod in нравno omiko, kar vera, um in človeška pamet veleva. Pri neki priložnosti, ko sem nekega učitelja komenske dekanije obiskal, mi je res v serce globoko seglo viditi lastnorčni odpis v. č. nadškofijskega višjega šolsk. nadzornika — odgovor na neki protokol šolskega zbora v slovenskem jeziku. — Tako za sedaj za srečni prihod „Klatežu in Vedežu!“

Učitelj goriške nadškofije.

Od sv. Jurja na Goričkem. — Da šole lahko enkrat boljše napredujejo, imamo po novih ukazih obilno pripomočkov. — Dosihdob smo radi učitelji tožili, če nam pri podučevanju ni bilo kaj po volji, vzrok tega so bile večidel šolske zamude. Sedaj pa je drugače, ker moramo, in tudi vemo tej napaki v okom priti. Pri nas namreč je prečastito šolsko okrajno ogledništvo ukazalo, da mora učitelj svojemu gospodu župniku vsaki teden ustmeno, vsaki mesec pa pismeno naznaniti, kateri učenci slabo hodijo v šolo, da se staršem pové, kako žalostno je to za mladinsko izrejo. Šolske zamude pa se morajo tudi c. k. okrajni gosposki naznanjati. Vsako četrto leta se sestavi izkaz, ki ga poterdijo g. g. župnik, šolski ogleda in župan, ter ga po preč. šolskem ogledništvu predlože gosposki, da to reč vreduje. Kar pri nas šolskemu redu nasprotuje, je le to, da 6 let starih otrok malo dobivamo v šolo, ker so večidel za šolo še neprilavni; vendar pa potem z 12. letom že navadno izostajajo. Pa tudi to se bode menda kmali vravnalo, ker z združenimi močmi se vse lahko stori.

Iz Celovca. Kjer koli kak prenapet Nemeč ali — ker je poturčenec hujši kot Turk — kjer kak izštudirani nemškutar prebiva, tam imata gg. fajmošter in učitelj zastran slovneskega jezika v šoli gotovo sitnosti in težave. To pričajo pritožbe, ki so jih nekatere občine ali srenje vložile in prosile, naj se slovensčina — materni jezik šolske mladine — iz šole izpodi in tuja nemsčina vpelje. Take prošnje

so vložile občine: Grabštajnska, Bekštajnska, Ukovska in Truška. Te dni je prišel odgovor na te pritožbe od visokega ministerstva, in kakor slišimo tako, kakor zdrava pamet in postava veleva. Namreč prvi nauk mora po slovenskih farah slovensk biti, še le potem, ko so učenci v slovenskem jeziku dobro izurjeni in vterjeni, prestopi se na drugi deželni jezik; kersanski nauk se pa uči vsa leta v tem jeziku, kakor se božja beseda v cerkvi oznanuje. — Slovinci! ne dajte se motiti in slepariti nekterim šalobardam; spoštujte svoj materin jezik, tirjajte ga v ljudski šoli, in delajte tako, kakor delajo vsi drugi narodi po vesoljnem svetu: Za mladino je le materin jezik, torej za slovensko mladino slovenski jezik! („Slovenec.“)

Iz Černomlja. V predzadnjem listu „Uč. Tovarša“ v dopisu: „Iz Bele Krajne“ se mi je po neljubi naključbi — bilo je nekoliko besedi izpusčenih — pomota vrinila, po katerih se je po mislih g. Šaferja, dopisnika iz Metlike, ondašnje šolstvo grajalo. — Nisem mislil šolstva, ampak šolsko poslopje, ponavlja je besede, ki sta jih gg. učitelja sama pri učiteljskem zboru v Semiču izrekli, da šola, t. j. šolsko poslopje, ni šoli podobno. — Kaj da „skrivni kraji“ pomenijo, pa res ne vem, in srčno bi želel, da bi mi to g. metliški dopisnik razjasnil. Pravite Vi tudi, g. Šafer, da sem černomaljski glavni šoli strašansko hvalo pel. O tej reči sem le povedal, kaj se pri nas bere in uči. S tem sem mislil le pokazati napredek černomaljske glavne šole. Kje bi bil pa napredek, ko bi vsak zamolčal to, kar spozná, da je dobro, koristno in potrebno? Že star pregovor velja posebno pri učiteljstvu: „Kdor ne napreduje, pa zaostaja — gre rakovo pot“. Še veliko bi Vam lahko povedal, pa se bojim, da bi nam še bolj ne očitali hvale — pro domo sua. Tudi nas bo vse zelo zelo veselilo, ako nam tudi Vi kaj omenite, kakošno je kaj pri vas šolstvo, in kako da napreduje. Gotovo, kar bo le posneme vrednega, bomo radi posnemali in vaši šoli še izvrstnejši panegirikon peli, kakor ste ga pa Vi nam. *L. Knific.*

Iz Ljubljane. V šolskem letu 1864 je bilo na Krajskem: šolskih okrajev 21, duhovnij 288, glavnih šol 14, malih (trivialnih) šol 264, šol za silo 55, šoli za učitelje 2, ženskih obertnijskih šol 7, obertnijskih šol za rokodelske učence 3, navadnih ponavljavnih (nedeljskih) šol 181, sadjorejnih šol 20, čebelorejnih šol 5, svilorejnih šol 3, katehetov 183, učiteljev glavnih šol 38, učiteljev malih šol 162, podučiteljev 33, učenic 26, podučenic 11, obertnijskih učenic 13, učiteljskih pripravnikov 25, za vsakdanjo šolo vgodnih otrok 51007, v šolo jih je hodilo 23450; za nedeljsko šolo vgodnih je bilo 26803, v šolo jih je hodilo 14647; lastnih šolskih poslopij je bilo 160, — po jeziku je bilo slovenskih šol 163, slovensko-nemških 53, nemških 17. V primeri s prejšnjim letom so to leto 3 šole, 5 učiteljev in 2 lastni šolski hiši več. Število slovenskih šol se je pomnočilo za 35, število slovensko-nemških šol pa se je znižalo za 32. („Schulb.“)

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.